

Broj: 03-02-1095/2022 (sur. 03-02-137/2023)
Sarajevo, 07.03.2024. godine

**PARLAMENT FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

- Predstavnički dom -
gđa. Mirjana Marinković - Lepić, predsjedavajuća
- Dom naroda -
gosp. Tomislav Martinović, predsjedavajući

Poštovani,

U skladu sa članom IV.B.3.7.c) (III) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, a u vezi sa čl. 178. i 179. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 69/07, 2/08, 26/20 i 13/24) i sa čl. 171. i 172. Poslovnika o radu Doma naroda Parlamenta Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/03, 21/09 i 24/20), radi razmatranja i usvajanja, dostavljam Vam **PRIJEDLOG ZAKONA O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE OSOBAMA SA INVALIDITETOM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**, koji je utvrdila Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 29. sjednici, održanoj 06.03.2024. godine.

Prijedlog zakona se dostavlja na službenim jezicima i pismima Federacije Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

Prilog u printanoj i elektronskoj formi (CD):

- Prijedlog zakona na bosanskom jeziku,
- Obrazac objedinjenih komentara, primjedbi, prijedloga i sugestija na Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine,
- Izjava o usklađenosti,
- Obrazac broj 2 i
- Obrazac IFP-DA

Co: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike
gosp. Adnan Delić, ministar

Co: predmet

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA**

PRIJEDLOG

**ZAKON O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE
OSOBAMA SA INVALIDITETOM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, mart 2024. godine

ZAKON O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE OSOBAMA SA INVALIDITETOM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

POGLAVLJE I - OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

Ovim zakonom uređuju se osnovni principi zaštite osoba sa invaliditetom, definicija osobe sa invaliditetom, definicija invaliditeta, jedinstvena načela, jedinstveni institucionalni model za ocjenu stepena invaliditeta, materijalna podrška osoba sa invaliditetom- osnovna prava, obim i uslovi pod kojima se ostvaruju, osnovica za ta prava, finansiranje, svrha isplate novčanih naknada za priznata prava, postupak za ostvarivanje osnovnih prava, verifikacija zakonitosti korištenja ostvarenih prava, nadzor nad primjenom zakona i druga pitanja od značaja za ostvarivanje osnovnih prava osoba sa invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

Član 2. (Gramatička terminologija)

Izrazi koji se u ovom zakonu i propisima donesenim na osnovu ovog zakona upotrebljavaju u jednom gramatičkom rodu, se bez diskriminacije odnose i na muškarce i na žene.

POGLAVLJE II - OSNOVNI PRINCIPI I JEDINSTVENA NAČELA ZAŠTITE OSOBA SA INVALIDITETOM

Član 3. (Nadležnost)

Zaštita osoba sa invaliditetom zajednička je nadležnost Federacije i kantona.

Član 4. (Proširenje prava prema mogućnostima kantona)

- (1) Pored prava utvrđenih ovim zakonom, organi i institucije u čijoj je nadležnosti zaštita i ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom, mogu u skladu sa svojim finansijskim mogućnostima i potrebama osoba sa invaliditetom, u svojim posebnim zakonima ugraditi jedinstvena načela iz ovog zakona, te utvrditi i druga prava, koja će biti u funkciji unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u društvu.

- (2) Propisima iz stava (1) ovog člana, ne mogu se izmijeniti osnovna prava materijalne podrške osoba sa invaliditetom, utvrđena ovim zakonom, niti po vrsti niti po obimu.

Član 5.

(Poticanje saradnje sa organizacijama)

U cilju ostvarivanja boljeg položaja i zaštite osoba sa invaliditetom, čija se osnovna prava utvrđuju ovim zakonom, nadležni organi Federacije, kantona i općina će ostvarivati, podržavati i poticati saradnju sa reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom.

Član 6.

(Primjena propisa)

U postupku ostvarivanja prava utvrđenih ovim zakonom, primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98, 48/99 i 61/22), izuzev u dijelu postupka koji je odredbama ovog zakona posebno uređen.

Član 7.

(Osnovni uslovi za ostvarivanjem prava)

Pravo na novčane naknade na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona, ostvaruju osobe sa invaliditetom, koje između ostalih, ispunjavaju i ove uslove:

- a) kod kojih je ocjenom medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja (u daljem tekstu: Institut) utvrđen procenat ukupnog oštećenja organizma u visini od 90% i 100 %;
- b) osobe koje su državljani Bosne i Hercegovine ;
- c) osobe koje imaju prijavljeno stalno prebivalište na području Federacije u trajanju od najmanje 6 mjeseci.

Član 8.

(Gubitak prava zbog odjave prebivališta)

- (1) Ukoliko korisnik prava odjavi prebivalište sa područja Federacije, dalje korištenje svih prava utvrđenih pravosnažnim rješenjem prestaje sa datumom odjave.
- (2) Ukoliko je osoba sa invaliditetom napustila svoje prebivalište ili je napustila područje Bosne i Hercegovine, a nije odjavila svoje prebivalište kod nadležnih organa, nadležni centar za socijalni rad će privremeno obustaviti isplatu novčanih naknada, sve dok neposrednim uvidom u mjestu prijavljenog

prebivališta utvrdi da li osoba zaista boravi na prijavljenoj adresi, te će u skladu sa tim donijeti rješenje.

Član 9.

(Načelo nediskriminacije)

U postupku za ostvarivanje prava iz ovog zakona, zabranjen je svaki oblik diskriminacije zasnovan na rasi, boji kože, jeziku, vjeri, etničkoj pripadnosti, invaliditetu, starosnoj dobi, nacionalnom ili socijalnom porijeklu, vezi s nacionalnom manjinom, političkom ili drugom uvjerenju, imovnom stanju, članstvu u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanju, društvenom položaju i spolu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, spolnim karakteristikama i bilo koji drugim stvarnim ili pretpostavljenim osnovama.

Član 10.

(Jedinstvena načela)

Jedinstvena načela u smislu ovog zakona su:

- a) rodna jednakost, ravnopravnost i nediskriminacija spolna, starosna, vjerska, rasna, nacionalna, etnička, socijalna, politička, te svaka druga po bilo kojoj drugoj osnovi;
- b) dostupnost i jednak tretman u ostvarivanju prava osoba sa invaliditetom po ovom zakonu;
- c) pristup informacijama i odgovarajuća komunikacija korisnika i pružatelja usluga;
- d) uvažavanje urođenog dostojanstva fizičkog, psihičkog, spolnog i ekonomskog integriteta, lične autonomije, uključujući slobodu izbora i nezavisnost osoba sa invaliditetom i afirmisanje njihovih potreba i mogućnosti;
- e) razvijanje ambijenta za stvaranje jednakih mogućnosti za osobe sa invaliditetom, sa posebnim osvrtom na osobe sa najtežim oblicima invaliditeta;
- f) osiguranje aktivne uloge, promocije i podrške za osobe sa invaliditetom u svim politikama i mjerama;
- g) osiguranje uključivanja pitanja invaliditeta u sve razvojne dokumente u zemlji, na svim nivoima organizovanja;
- h) osiguranje sektorskih mjera kojima se ta pitanja uređuju za zdrave osobe, čijom bi provedbom bile stvorene mogućnosti za ravnopravno sudjelovanje osoba sa invaliditetom u području obrazovanja, pristupačnosti okoliša, usluga i

informacija, zdravstvene zaštite i socijalne sigurnosti, zapošljavanja i samostalnog porodičnog života, sporta i rekreacije, pristupa kulturi, pravdi, pravu na religiju i uključivanje u politički i javni život, podizanja svijesti javnosti i unapređivanje poštovanja njihovih prava.

Član 11.

(Prava osoba sa invaliditetom)

(1) Osobe sa invaliditetom iz člana 12. ovog zakona imaju slijedeća prava i to na:

- a) ličnu invalidninu;
- b) dodatak za njegu i pomoć od drugog lica;
- c) ortopedski dodatak;
- d) pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala;
- e) osposobljavanje za život i rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija);
- f) prednost pri zapošljavanju pod jednakim uslovima;
- g) novčanu i drugu materijalnu pomoć;
- h) smještaj u hraniteljsku porodicu;
- i) smještaj u ustanovu socijalne zaštite;
- j) usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- k) kućna njega i pomoć u kući;
- l) rana razvojna podrška;
- lj) prioritetno stambeno zbrinjavanje;
- m) psihološka i pravna pomoć;
- n) lični asistent;
- nj) asistent u obrazovanju;

- (2) Prava iz stava (1) tač. a), b) i c) ovog člana, ostvaruju se pod uslovima, na način i po postupku utvrđenim ovim zakonom.
- (3) Prava iz stava (1) tač. d), e), f), g), h), i), j), k), l), lj), m) i nj) ovog člana, mogu se ostvariti u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti, zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju i obrazovanju.
- (4) Pravo iz stava (1) tačka n) ovog člana, ostvarit će se u skladu sa propisima koji će biti doneseni na kantonalnom nivou.
- (5) Propisima kantona mogu se utvrditi i druga prava u skladu sa finansijskim mogućnostima kantona i programima razvoja socijalne zaštite.

POGLAVLJE III - DEFINICIJA OSOBE SA INVALIDITETOM I INVALIDITETA

Član 12.

(Definicija osobe sa invaliditetom)

Osoba sa invaliditetom, u smislu ovog zakona, je osoba koja ima trajna tjelesna, psihička, intelektualna ili osjetilna oštećenja, prouzrokovana bolešću (urođenom ili stečenom) ili povredom, koje se ne može otkloniti liječenjem ili mjerama medicinske zaštite, a koja je zbog takvog stanja u interakciji s različitim preprekama spriječena da potpuno i učinkovito sudjeluje u društvu na ravnopravnoj osnovi sa drugima članovima tog društva, a to su djeca i odrasli:

- a) slijepa i slabovidna;
- b) gluha i nagluha;
- c) sa poremećajima u govoru i glasu;
- d) sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju;
- e) sa smetnjama u intelektualnom razvoju (lakog, umjerenog, težeg i teškog stepena);
- f) sa psihičkim poremećajima;
- g) osobe sa kombinovanim smetnjama (višestruko ometena u razvoju).

Član 13.

(Posljedice starosti)

Kod osoba kod kojih je do promjene u fiziološkom funkcionisanju organizma (ograničenje fizioloških i psihičkih sposobnosti kao što je umanjenje snage, izdržljivosti i opterećenja, smanjenje pokretljivosti kičme i ekstremiteta, staračko smanjivanje pamćenja, specifična ograničenja vida i sluha) došlo uslijed prirodnog procesa starenja, ne utvrđuje se invaliditet, a ostvarivanje prava po osnovu takvog stanja se može utvrditi kantonalnim propisima.

Član 14.
(Definicija invaliditeta)

Invaliditet predstavlja zajednički termin za trajno oštećenje, ograničenje aktivnosti i restrikcije u učestvovanju, koji označava negativne aspekte interakcije pojedinaca, u odnosu na lične faktore i faktore okoline.

Član 15.
(Vrste invaliditeta)

Invaliditet može biti:

- a) psihički (psihička oboljenja);
- b) intelektualni (smetnje u intelektualnom razvoju i funkcionisanju);
- c) fizički (tjelesna oštećenja);
- d) senzorni (čulna oštećenja).

POGLAVLJE IV. OSNOVNA PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM

Član 16.
(Zakonski minimum oštećenja organizma za ostvarivanjem svih prava)

Radi ostvarivanja osnovnih prava utvrđenih ovim zakonom, osobe sa invaliditetom se razvrstavaju prema utvrđenom procentu oštećenja organizma u dvije grupe i to:

- a) I grupa- osobe sa invaliditetom sa 100 % oštećenja organizma,
- b) II grupa-osobe sa invaliditetom sa 90 % oštećenja organizma.

Odjeljak A. Lična invalidnina

Član 17.
(Uslovi za ostvarivanjem prava na ličnu invalidninu)

- (1) Osoba sa invaliditetom može ostvariti pravo na ličnu invalidninu, koja je osnov za priznavanje drugih prava po odredbama ovog zakona, ukoliko je utvrđeno oštećenje organizma u procentu od 90% i 100% .
- (2) Lična invalidnina je novčana naknada, koja se isplaćuje osobi sa invaliditetom kao podrška u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, zbog utvrđenog stanja invaliditeta.

Član 18.

(Utvrđivanje visine naknade za ličnu invalidninu)

- (1) Lična invalidnina određuje se u mjesečnom iznosu, srazmjerno stepenu oštećenja organizma prema nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta.
- (2) Mjesečni iznosi lične invalidnine određuju se u procentu od osnovice definisane u članu 24. ovog zakona i to:

Grupa	Procenat
a) I - osobe sa invaliditetom sa 100 % oštećenja organizma	40%
b) II - osobe sa invaliditetom sa 90 % oštećenja organizma.	30%

- (3) Pravo iz stava (1.) ovog člana ne mogu ostvariti osobe sa invaliditetom, koje ličnu invalidninu ostvaruju ili mogu ostvariti prema propisima o pravima boraca i članova njihovih porodica, propisima o zaštiti civilnih žrtava rata i propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju-pravo naknade za fizičku onesposobljenost.

Odjeljak B. Naknada za njegu i pomoć od drugog lica

Član 19.

(Uslovi za ostvarivanjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica)

- (1) Radi ostvarivanja prava na naknadu za njegu i pomoć od drugog lica, osobe sa invaliditetom razvrstavaju se u dvije grupe i to:
 - a) Prva grupa – osobe sa invaliditetom koje su, prema ocjeni Instituta, zbog utvrđenog oštećenja organizma upućene na stalnu njegu i pomoć od drugog lica, jer ne mogu same udovoljiti svojim osnovnim životnim potrebama bez pomoći drugog lica.
 - b) Nemogućnost udovoljavanja osnovnim životnim potrebama, u smislu ovog člana, podrazumijeva da se osobe ne mogu samostalno kretati u stanu i izvan stana, uzimati hranu, oblačiti se i svlačiti, održavati ličnu higijenu, obavljati druge osnovne fiziološke potrebe, kao i slijepe osobe čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 sa korekcijom.
 - c) Druga grupa – osobe sa invaliditetom koje, prema ocjeni Instituta, ne mogu potpuno udovoljiti svojim osnovnim životnim potrebama bez pomoći drugog lica.

- d) Pod nemogućnošću potpunog udovoljavanja osnovnim životnim potrebama, u smislu ovog člana, podrazumijeva se da se osoba, bez pomoći drugog lica, ne može samostalno kretati izvan stana radi nabavke osnovnih životnih potreština i korištenja zdravstvene zaštite.
- (2) Pravo iz stava (1.) ovog člana ne mogu ostvariti osobe sa invaliditetom koje dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ostvaruju ili mogu ostvariti prema propisima o pravima boraca i članova njihovih porodica i zaštiti civilnih žrtava rata.
- (3) Dodatak za njegu i pomoć od drugog lica je novčana naknada, koja se isplaćuje osobi sa invaliditetom, kod koje je utvrđeno najteže oštećenje organizma, zbog kojeg osoba ne može samostalno, bez pomoći druge osobe, funkcionisati u zajednici sa drugima i savladavati barijere.

Član 20.

(Utvrđivanje visine naknada za dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i isključenje od korištenja)

- (1) Mjesečni iznos naknade za njegu i pomoć od drugog lica određuje se u procentu od osnovice iz člana 24. ovog zakona i to:
a) I grupa	100% od osnovice
b) II grupa	50% od osnovice
- (2) Pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne može ostvariti osoba sa invaliditetom smještena u ustanovu socijalne zaštite, ukoliko troškovi smještaja u cjelosti padaju na teret općinskog, odnosno kantonalnog budžeta.
- (3) Osoba sa invaliditetom koja je smještena u ustanovu socijalne zaštite može, uz ispunjenje svih ostalih uslova predviđenih ovim zakonom, ostvariti pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ukoliko on, članovi njegove porodice, staratelj ili treće lice, snose najmanje 50 % ukupnih troškova smještaja.

Odjeljak C. Naknada za ortopedski dodatak

Član 21.

(Uslov za ostvarivanjem i utvrđivanje visine naknada za ortopedski dodatak)

- (1) Naknadu za ortopedski dodatak može ostvariti osoba kod koje je, u skladu sa ocjenom Instituta utvrđena potreba za ovakvim vidom materijalne zaštite, a kod koje je došlo do amputacije najmanje jednog ekstremiteta ili teškog oštećenja funkcije ekstremiteta, slijepa osoba kao i osoba sa enukleacijom jednog oka, te osoba sa oštećenjem sluha koja koristi slušni aparat

- (2) Ortopedski dodatak određuje se u mjesečnom iznosu u visini od 7% od osnovice iz člana 24. ovog zakona.
- (3) Pravo iz stava 1. ovog člana ne mogu ostvariti osobe sa invaliditetom koje ortopedski dodatak ostvaruju ili mogu ostvariti prema propisima o pravima boraca i članova njihovih porodica i zaštiti civilnih žrtava rata.
- (4) Ortopedski dodatak je novčana naknada, koja se dodjeljuje osobi sa invaliditetom, koja koristi ortopedsko pomagalo, a služi za servisiranje ortopedskog pomagala, dok je u roku upotrebe.

Član 22.

(Ograničenje u korištenju prava zbog određenih kaznenih djela)

- (1) Prava utvrđena ovim zakonom ne može ostvarivati osoba koja je pravosnažnom sudskom presudom osuđena za krivično djelo iz člana 156. „Napad na ustavni poredak BiH“, člana 172. "Zločini protiv čovječnosti", člana 173. „Ratni zločin protiv civilnog stanovništva“ i člana 175. „Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika“ iz Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18, 46/21, 31/23 i 47/23) kao i krivičnog djela iz člana 149. "Napad na ustavni poredak" iz Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17 i 31/23).
- (2) Osoba iz stava (1) ovog člana gubi pravo koje joj je u skladu sa odredbama ovog zakona, priznato prije donošenja presude.
- (3) Prestanak prava iz stava (2) ovog člana, utvrdit će prvostepeni organ posebnim rješenjem, zaključno sa danom pravosnažnosti presude.
- (4) Osobi koja je ostvarila pravo po ovom zakonu, a protiv koje je pokrenut krivični postupak zbog djela iz stava (1) ovog člana, ne isplaćuju se novčana primanja za vrijeme do okončanja tog postupka, o čemu prvostepeni organ donosi posebno rješenje.
- (5) Zadržana novčana primanja isplatit će se osobi iz stava (4) ovog člana, ukoliko krivični postupak protiv nje bude pravosnažnom odlukom suda obustavljen, ili ako korisnik pravosnažnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 23.

(Uticaj sudskih presuda na korištenje prava)

- (1) Korisniku prava, osuđenom pravosnažnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci i duže, ne pripadaju ta prava za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne.
- (2) Ako se korisnik novčanih naknada za priznata prava nalazi u pritvoru, članovima porodice koje korisnik izdržava za vrijeme trajanja pritvora, isplaćuje se polovina tih primanja. Zadržana polovina primanja isplatit će se korisniku, ako krivični postupak bude pravosnažnom odlukom suda obustavljen ili ako korisnik pravosnažnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 24.

(Utvrđivanje osnovice za obračun novčanih naknada)

Osnovica za određivanje mjesečnih novčanih naknada, prema ovom Zakonu, utvrđuje se u iznosu od 495,20 KM (četiristotinedevedesetpet i 20/100), koja se odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije), početkom svake godine mijenja i usklađuje prema odredbama člana 25. ovog Zakona.

Član 25.

(Usklađivanje osnovice)

- (1) Visina osnovice iz člana 24. ovog Zakona usklađivat će se u visini zbira 50% procenta porasta potrošačkih cijena i 50 % procenta porasta realnog bruto društvenog proizvoda u Federaciji u prethodnoj godini, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, a najviše do stope rasta realnog društvenog proizvoda u prethodnoj godini. Usklađivanje osnovice vršit će se početkom tekuće godine.
- (2) U slučaju negativnog kretanja potrošačkih cijena i realnog bruto društvenog proizvoda u smislu stava (1) ovog člana, usklađena osnovica iz člana 24. ovog zakona neće se smanjivati.
- (3) Ukoliko se zbog usklađivanja osnovice mijenjaju visine novčanih naknada za priznata prava, korisnicima se neće izdavati nova rješenja, ali će im biti isplaćene naknade u skladu sa izmijenjenim iznosima.

Odjeljak D. Svrha isplate novčanih naknada za priznata prava

Član 26.

(Izjednačavanje mogućnosti)

Svrha isplate novčanih naknada osobama iz člana 11. stav (1) tačke a), b) i c) u smislu ovog zakona, je stvaranje pretpostavki kojima će se obezbijediti jednake mogućnosti osobama sa invaliditetom, odnosno namjera države da osobama sa najtežim stepenom oštećenja organizma nadoknadi dio troškova prouzrokovan invaliditetom, kako bi ravnopravno participirale sa drugima u svim sferama života.

POGLAVLJE V - POSTUPAK ZA OSTVARIVANJEM PRAVA

Član 27.

(Nadležnost u postupku)

Postupak za rješavanje o pravima na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak u prvostepenom postupku, provode centri za socijalni rad i općinske službe socijalne zaštite sa područja Federacije, kojima su povjereni poslovi socijalne zaštite, prema mjestu prebivališta podnosioca zahtjeva (u daljem tekstu: centri za socijalni rad), a o žalbama protiv rješenja donesenih u prvom stepenu, rješava Federalno ministarstvo rada i socijalne politike (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Član 28.

(Postupak revizije)

- (1) Rješenje doneseno u prvostepenom postupku, kojem je podnosiocu zahtjeva priznato pravo na osnovu ovog zakona, podliježe reviziji.
- (2) Reviziju po službenoj dužnosti vrši Ministarstvo.
- (3) Revizija odlaže izvršenje rješenja.
- (4) Ako je protiv prvostepenog rješenja izjavljena žalba, o reviziji i žalbi se rješava istim rješenjem.
- (5) Ako protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije izjavljena žalba, prvostepeni organ koji je donio to rješenje će ga zajedno sa spisima predmeta dostaviti organu nadležnom za reviziju, u roku od osam dana nakon isteka roka za žalbu.

Član 29.

(Postupanje drugostepenog organa u revizionom postupku)

- (1) Drugostepeni organ će u postupku revizije poništiti ili ukinuti prvostepeno rješenje i predmet vratiti na ponovni postupak ili sam riješiti stvar, ako utvrdi da su u prvostepenom postupku nepotpuno ili pogrešno utvrđene činjenice ili da se u postupku nije vodilo računa o pravilima postupka, koja bi bila od uticaja na rješavanje ili ako utvrdi da su pogrešno ocijenjeni dokazi, ili da je iz utvrđenih činjenica izveden pogrešan zaključak o činjeničnom stanju ili da je pogrešno primijenjen materijalni propis na osnovu kojeg je stvar riješena.
- (2) Prvostepeni organ čije je rješenje u postupku revizije poništeno ili ukinuto i predmet vraćen na ponovni postupak, donosi novo rješenje.
- (3) Protiv rješenja iz stava (2) ovog člana će se obaviti ponovni postupak revizije i na isto se može izjaviti žalba.

Član 30.

(Postupanje drugostepenog organa po izjavljenoj žalbi)

- (1) U drugostepenom postupku po žalbi, Ministarstvo će pribaviti nalaz, ocjenu i mišljenje Instituta, ako je predmet žalbe ocjena Instituta.
- (2) U postupku po izjašnjenju na pribavljeni nalaz u drugostepenom postupku, Ministarstvo može, shodno slobodnoj procjeni pribaviti još jedan nalaz i mišljenje drugostepene ljekarske komisije, o oštećenju organizma i potrebi za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć drugog lica i ortopedski dodatak.

Član 31.

(Dokazna sredstva)

- (1) Oštećenje organizma osobe sa invaliditetom, potrebu za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, utvrđuje se na osnovu ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta.
- (2) Zahtjev Institutu za pribavljanjem ocjene medicinskog vještačenja, ne smatra se zahtjevom za ostvarivanjem prava u upravnom postupku.
- (3) Podnosioc zahtjeva je dužan, prilikom predaje zahtjeva za ostvarivanjem prava centru za socijalni rad, uz ostalu potrebnu dokumentaciju, priložiti i konačan nalaz Instituta pribavljen u postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja.
- (4) Osim dokaza iz stava (3) ovog člana, u spisima predmeta prije rješavanja o zahtjevu podnosioca, potrebno je pribaviti slijedeće dokumente i to:

- a) kopiju lične karte;
- b) prijavu prebivališta (CIPS);
- c) dokaz nadležnog organa da traženo pravo ne ostvaruje, odnosno ne može ostvariti po propisima o pravima boraca i članova njihovih porodica, civilnim žrtvama rata i penzijsko-invalidskom osiguranju;
- d) uvjerenje o državljanstvu;
- e) izvod iz matične knjige rođenih;
- f) kopiju tekućeg računa.

Član 32.

(Jedinstveni institucionalni model ocjene)

- (1) Procenat invaliditeta u smislu člana 16. ovog zakona, utvrđuje se na osnovu jedinstvenih pravila, kriterija i procedura, za sve osobe sa invaliditetom bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta.
- (2) Ocjenu o procentu invaliditeta iz stava (1) ovog člana, donosi Institut na osnovu pravilnika o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka za medicinsko vještačenje i Liste invaliditeta, koja je njegov sastavni dio.
- (3) Ocjenom se utvrđuju samo trajne, odnosno konačne promjene u zdravstvenom stanju, odnosno trajno oštećenje organizma koje je prouzrokovano bolešću (urođenom ili stečenom), povredom i koje se ne može otkloniti mjerama medicinske zaštite i rehabilitacije.
- (4) Ocjena iz prethodnog stava ovog člana treba da sadrži obrazloženje utvrđivanja potrebe za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, odnosno kojim osnovnim životnim potrebama osoba sa invaliditetom ne može samostalno udovoljiti ili ne može potpuno samostalno udovoljiti, bez pomoći drugog lica.
- (5) Pribavljanje ocjene medicinskog vještačenja se obavlja na zahtjev osobe sa invaliditetom ili po zahtjevu nadležnog organa.

Član 33.

(Postupanje po kontrolnom pregledu)

- (1) Mogućnost kontrolnog pregleda se utvrđuje djetetu do navršene 15-te godine života.
- (2) Ukoliko je ocjenom medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja određen kontrolni pregled, rješenje ima privremeni karakter i korištenje novčanih naknada za priznata prava po tom rješenju traje do datuma naloženog kontrolnog pregleda, pa se dalja isplata korisniku prava obustavlja.
- (3) Ako se naloženi kontrolni pregled kod Instituta, zahtjevom prijavi u roku koji je određen rješenjem, novim rješenjem po obavljanju kontrolnog pregleda, korisniku se prava priznaju kontinuirano, bez obzira kada će Institut sačiniti i dostaviti konačnu ocjenu medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja.
- (4) Ukoliko korisnik ne postupi u određenom roku i ne obavi kontrolni pregled, korištenje prava mu prestaje rješenjem o prestanku prava sa datumom kontrolnog pregleda, a za nastavak korištenja prava treba podnijeti novi zahtjev za ostvarivanjem prava kod nadležnog centra za socijalni rad.
- (5) Prava po novom zahtjevu se priznaju u skladu sa odredbama člana 41. ovog zakona.

Član 34.

(Troškovi postupka i refundacija troškova)

- (1) Troškovi postupka za ostvarivanjem prava u prvom stepenu padaju na teret podnosioca zahtjeva.
- (2) Ukoliko podnosiocu zahtjeva, u skladu sa ovim zakonom, prvostepenim rješenjem budu priznata prava, ima pravo na refundaciju troškova pregleda iz sredstava kantonalnog budžeta kantona u kojem osoba ima prebivalište u momentu podnošenja zahtjeva, po podnesenom zahtjevu za povrat.
- (3) Troškovi drugostepenog postupka padaju na teret organa koji vodi postupak.
- (4) Pod troškovima postupka u smislu ovoga člana, podrazumijevaju se isključivo troškovi pribavljanja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta.

Član 35.

(Ponovni postupak)

- (1) Na zahtjev korisnika prava ponovni postupak, u skladu sa ovim zakonom, može se pokrenuti, tek nakon isteka dvije godine od dana donošenja rješenja po kojem ostvaruje pravo.
- (2) Postupak se može pokrenuti i prije isteka ovoga roka, ukoliko se radi o novoj povredi ili bolesti pa je nastupilo pogoršanje zdravstvenog stanja, što je utvrđeno novim nalazom, ocjenom i mišljenjem Instituta po zahtjevu za pogoršanjem, u odnosu na utvrđene povrede i bolesti u ranijem nalazu Instituta.
- (3) Ukoliko je novi nalaz Instituta identičan ranijem nalazu, po zahtjevu za ostvarivanjem prava zbog pogoršanja, centar za socijalni rad neće donositi novo rješenje o priznavanju istih prava istog obima, već će odbiti zahtjev zbog neispunjavanja uslova za ostvarivanjem prava po novopodnesenom zahtjevu zbog pogoršanja koje nije nastupilo.

POGLAVLJE VI. VERIFIKACIJA ZAKONITOSTI KORIŠTENJA PRAVA

Član 36.

(Korisnici koji podliježu verifikaciji)

Svi korisnici prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, koji su ta prava ostvarili po odredbama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18 i 16/23), do dana stupanja na snagu ovog zakona, podliježu verifikaciji zakonitosti korištenja prava (u daljem tekstu: verifikacija).

Član 37.

(Nadležnost za provođenje)

Za provođenje verifikacije korisnika, u skladu sa odredbama ovog zakona, nadležan je Institut, nadležni centri za socijalni rad i Ministarstvo, svako iz okvira svojih nadležnosti.

Član 38.
(Sadržaj verifikacije)

- (1) Pod verifikacijom u smislu ovog člana, podrazumijeva se provjera zakonitosti ostvarenog prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, koja će se obaviti ponovnim uvidom u raspoloživu medicinsku dokumentaciju i neposrednim pregledom korisnika prava od strane Instituta, u saradnji sa predstavnicima nadležnog centra za socijalni rad, koji će sačiniti stručnu opservaciju funkcionisanja osobe u realnim uslovima.
- (2) Novčana sredstva za provođenje verifikacije su u cjelosti osigurana u federalnom budžetu.

Član 39.
(Rokovi)

- (1) Odazivanje korisnika prava na verifikaciju je obavezno, odmah po prijemu uredno dostavljenog poziva, a najkasnije u roku od šest mjeseci od dana urednog uručenja poziva.
- (2) Nakon obavljene verifikacije, nadležni centri za socijalni rad su dužni po službenoj dužnosti donijeti nova rješenja o daljem priznavanju ili pak prestanku prava, u odnosu na ona koja su utvrđena ranijim pravosnažnim rješenjem.
- (3) U slučaju da se uredno pozvani korisnik prava ne javi na poziv za obavljanje verifikacije, ni u krajnjem roku od šest mjeseci od dana uredno uručenog poziva, donosi se rješenje o prestanku prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, a prava prestaju protekom roka iz stava (1) ovog člana.

Član 40.
(Provedbeni akti)

Federalni ministar rada i socijalne politike će u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, donijeti podzakonski akt u kojem će biti bliže uređen postupak, rokovi, način, mjesto i dinamika obavljanja verifikacije, te sadržaj opservacije.

POGLAVLJE VII - POSEBNE ODREDBE

Član 41.

(Početak ostvarivanja prava)

- (1) Za korisnike prava, koji ispunjavaju uslove za ostvarivanjem prava iz ovog zakona, prava će se priznati od prvog dana narednog mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za priznavanjem prava centru za socijalni rad.
- (2) Novčana primanja utvrđena ovim zakonom isplaćuju se u mjesečnim iznosima u tekućem mjesecu retroaktivno za prethodni mjesec.

Član 42.

(Obaveza prijave nastalih promjena)

Korisnici prava, njihovo punomoćnici i zakonski nasljednici, dužni su u roku od 15 dana od dana nastale promjene prijaviti nadležnom organu i centru za socijalni rad svaku promjenu koja je od uticaja na obim ili mogućnost daljeg korištenja priznatih prava.

Član 43.

(Nadležnost za isplatu i korekcija koeficijenta)

- (1) Isplate novčanih naknada za priznata prava vrši Ministarstvo.
- (2) Novčana sredstva za isplatu za priznata prava osobama sa invaliditetom se u potpunosti obezbjeđuju u federalnom budžetu.
- (3) Isplate mjesečnih novčanih naknada izvršit će se na osnovu planiranih sredstava za budžetsku godinu, u kojoj se vrši isplata.
- (4) Ukoliko planirana budžetska sredstva za tekuću godinu budu nedovoljna, raspoloživa sredstva dijele se iznosom potrebnim za isplatu i određuje koeficijent za mjesečna davanja, koji ostaje na snazi do rebalansa budžeta ili usvajanja novog budžeta.
- (5) Odluku o visini koeficijenta iz stava (4.) ovoga člana donosi Vlada Federacije, na prijedlog Ministarstva.
- (6) Isplate mjesečnih novčanih primanja izvršene na način utvrđen st. (4) i (5) ovog člana smatraju se konačnim.
- (7) U slučaju izmjene visine koeficijenta, korisnicima prava se neće izdavati nova rješenja, ali će im biti isplaćeni umanjeni korigovani novčani iznosi.

Član 44.

(Povrat neosnovano isplaćenih sredstava)

- (1) Prava osoba sa invaliditetom iz člana 11. stav (1) tačka a), b) i c) ovog zakona, su lična i neprenosiva i prestaju smrću korisnika ili prestankom postojanja zakonskih uslova za njihovim korištenjem, te se ista ne mogu nasljeđivati.
- (2) U slučaju smrti korisnika prava, zakonski nasljednici, staratelji, srodnici i punomoćnici, obavezni su u roku od 15 dana od dana smrti o toj činjenici obavijestiti nadležni prvostepeni organ-donosioca prvostepenog rješenja, koji je rješavao o pravu umrlóg podnosioca zahtjeva.
- (3) Ukoliko osobe iz stava (2) ovoga člana u navedenom roku ne prijave činjenicu smrti ili podigne neosnovano uplaćena novčana sredstva, protiv istih će biti pokrenuti postupci povrata neopravdano isplaćenih sredstava.
- (4) Osoba kojoj je isplaćeno novčano primanje prema ovom zakonu, a na koje nije imala pravo, dužna je vratiti razliku između primljenog i stvarno pripadajućeg iznosa određenog pravosnažnim rješenjem ako je:
 - a) na osnovu netačnih podataka za koje je znalo ili moralo znati da su netačni, ili je na neki drugi protivpravni način ostvarilo novčano primanje koje mu ne pripada ili je ostvarilo novčano primanje u većem iznosu od onog koje mu pripada;
 - b) ostvarilo novčano primanje zato što nije prijavilo nastale promjene koje utiču na gubitak, prestanak ili smanjenje obima nekog prava, a znalo je ili je moralo znati za te promjene.
- (5) Dospjeli, a neisplaćeni iznosi novčanih primanja utvrđenih na osnovu ovog zakona, čine dio ostavinske mase i isplaćuju se nasljednicima u skladu sa odlukom nadležnog organa donesenoj u ostavinskom postupku.
- (6) Ukoliko korisniku prava bude isplaćen veći iznos od pripadajućeg, povrat preisplaćenih sredstava se može vršiti i djelimičnim umanjnjem njegovih redovnih mjesečnih naknada po ovom zakonu, koje traje sve dok preisplaćeni novčani iznos ne bude vraćen.

Član 45.

(Evidencija korisnika i izvršenih isplata)

- (1) Nadležni centar za socijalni rad vodi evidencije o korisnicima i izvršenim isplatama prema ovom zakonu upotrebom softverske baze podataka, koja je vlasništvo Federacije.
- (2) Nadležni centar za socijalni rad odgovoran je za kontrolu, praćenje i evidentiranje svih promjena od uticaja na ostvarivanje prava korisnika.
- (3) Nadležni centar za socijalni rad je dužan po službenoj dužnosti, na osnovu prijave korisnika prava ili saznanja na drugi način o nastaloj promjeni iz stava (2) ovog člana pokrenuti postupak odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, odnosno saznanja i donijeti rješenje o prestanku ili izmjeni priznatih prava prema odredbama ovog zakona.
- (4) Podaci u evidencijama iz stava (1) ovog člana se prikazuju prema spolu i sastavni su dio statističke evidencije.

POGLAVLJE VIII - NADZOR

Član 46.

(Vršenje upravnog nadzora)

- (1) Upravni nadzor nad primjenom ovog zakona i podzakonskih propisa za njegovo provođenje vrši Ministarstvo i nadležni centri za socijalni rad u Federaciji, svako iz okvira svoje nadležnosti.
- (2) Kontrolu isplata novčanih naknada korisnicima prava, koje se obezbjeđuju u budžetu Federacije Bosne i Hercegovine, vrši Ministarstvo.
- (3) Ministarstvo, u elektronskoj bazi podataka, prikuplja, obrađuje i vodi evidencije o ličnim podacima podnosioca zahtjeva i korisnika prava koji su neophodni za ostvarivanje nadležnosti utvrđenih ovim zakonom, uključujući i njihov jedinstveni matični broj.
- (4) Lični podaci iz stava (3) ovog člana, mogu se unositi u isprave kojima se rješava o pravima utvrđenim ovim zakonom.

Član 47.
(Inspekcijski nadzor)

Inspekcijski nadzor nad provođenjem ovog zakona i podzakonskih akata donesenih na osnovu ovog zakona, vrši nadležna federalna inspekcija po zahtjevu nadležnog organa ili po saznanju za učinjene propuste, u skladu sa svojim nadležnostima.

Član 48.
(Provedbeni propisi)

Federalni ministar rada i socijalne politike donijeti će u roku od 60 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona, propise o načinu i postupku ostvarivanja prava prema ovom zakonu, načinu isplate novčanih primanja, načinu vođenja evidencija o korisnicima prava i izvršenim isplatama i dostavljanju izvještaja o utrošenim sredstvima u skladu sa ovim zakonom.

POGLAVLJE IX - PREKRŠAJNE ODREDBE

Član 49.
(Prekršajne odredbe)

- (1) Novčanom kaznom od 2.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj centar za socijalni rad ako:
- a) korisniku protivno odredbama ovog zakona, uskrati ili ograniči prava koja mu pripadaju;
 - b) omogući korištenje prava osobi kojoj ne pripada pravo po ovom zakonu ili joj ne pripada u tom obimu;
 - c) inspektor ne osigura neometano obavljanje inspekcijskog nadzora i ne stavi mu na raspolaganje sva sredstva i potrebnu dokumentaciju.
- (2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana kaznit će se i odgovorna osoba u centru za socijalni rad novčanom kaznom od 500,00 KM do 1.500,00 KM.

POGLAVLJE X - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 50.

(Način usklađivanja za postojeće korisnike prava)

- (1) Svim korisnicima prava uvedenim u pravo po pravosnažnim rješenjima, koji su prava ostvarili i koriste ih po propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona, izvršiti će se u skladu sa ovim zakonom korekcije mjesečnih novčanih naknada kroz jedinstvenu elektronsku bazu podataka, koju vodi Ministarstvo.
- (2) Korekcije će se izvršiti počev od prvog dana narednog obračunskog perioda, u odnosu na obračun koji je izvršen u mjesecu u kojem je ovaj zakon stupio na snagu.
- (3) Korisnicima prava se neće donositi nova rješenja.

Član 51.

(Način isplate za nove podnosiocje zahtjeva)

Za nove podnosiocje, koji podnesu zahtjev za ostvarivanjem prava kod centra za socijalni rad, nakon stupanja na snagu ovog zakona, obračun mjesečnih novčanih naknada za priznata prava će se utvrditi po odredbama ovog zakona.

Član 52.

(Način usklađivanja, isplate i okončanja ranije započetih postupaka)

- (1) Za podnosiocje zahtjeva, čiji su upravni postupci i postupci pribavljanja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja započeti i nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona, odnosno u kojima nije doneseno rješenje u upravnom postupku, završit će se po odredbama zakona koji je bio na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona, a nadalje u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (2) Obračun mjesečnih novčanih naknada kod priznavanja prava za osobe iz stava (1) ovog člana, izvršiti će se po odredbama zakona koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja zahtjeva pa do prvog dana narednog obračunskog perioda u odnosu na obračun koji je izvršen u mjesecu u kojem je ovaj zakon stupio na snagu, a nadalje u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 53.

(Prestanak primjene zakonskih odredaba)

Danom stupanja na snagu ovog zakona, prestaje primjena odredaba čl. 18a., 18b, 18c.,18d., 18e., 18f., 18g., 18h., 18i., 18j., 18k., 18l., 18lj., 18m., 18n.,18nj., 18o., i 18p. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99, 54/04, 14/09, 39/06, 45/16, 40/18 i 16/23).

Član 54.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH “.

**OBRAZLOŽENJE
PRIJEDLOGA ZAKONA O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE
PODRŠKE OSOBAMA SA INVALIDITETOM U FEDERACIJI BOSNE I
HERCEGOVINE**

I - USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE OVOG ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama člana III.2.e), u vezi sa članom III.3.(3). Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je utvrđeno da, federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču socijalne politike.

Prema odredbama člana III.2.e) i člana III.3.(1) i (2) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, federalna vlast i kantoni su zajednički nadležni za socijalnu politiku (u koju oblast spada i zaštita lica sa invaliditetom). Tu nadležnost ostvaruju zajednički ili odvojeno, ili od strane kantona koordinirano od federalne vlasti. U pogledu ovih nadležnosti kantoni i federalna vlast dogovaraju se na trajnoj osnovi.

Kantoni u ovoj oblasti imaju pravo utvrđivati politiku i provoditi zakone (član III.3.(4)), kao i provoditi socijalnu politiku i uspostavljati službe socijalne zaštite (član III.4.j)).

II - RAZLOZI ZA DONOŠENJE OVOG ZAKONA

Važeći Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18 i 16/23) je pretrpio niz izmjena i dopuna. Istim su uređena pitanja koja obuhvataju oblast socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata, zaštite porodice sa djecom i zaštite osoba sa invaliditetom.

U cilju realizacije zaključaka donesenih od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine u proteklim periodima, ovaj organ je poduzimao aktivnosti u smislu da se iz postojećeg zakona, izdvoje dijelovi zakona koji se odnose na različite oblasti iz teksta osnovnog zakona, u formi zasebnih zakona, kako je to Vlada Federacije BiH i zahtjevala.

Iz navedenih razloga sačinjen je tekst Prijedloga ovog zakona, kojim se uređuju pitanja za osobe sa invaliditetom, čijim će se usvajanjem u dijelu staviti van snage odredbe osnovnog zakona, te kojim se po prvi put utvrđuje predmetni, sveobuhvatni tekst zakona koji uređuje pitanja za osobe sa invaliditetom.

III - USKLAĐENOST PROPISA SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

U pogledu obaveze koja se odnosi na usklađivanje predmetnog Zakona sa pravnom stečevinom Evropske unije, ističemo da je analizom primarnih, sekundarnih te ostalih izvora prava EU utvrđeno da ne postoje mjerodavne odredbe sa kojima bi se vršilo usklađivanje u pogledu vrste i obima prava (Neke definicije su preuzete iz UN Konvencije osoba sa invaliditetom).

IV- OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

- 1) Članom 1. definiše se ukratko sadržaj predmetnog propisa, u smislu koja sva pitanja od značaja za kategoriju „neratnih invalida“ se obrađuju, a posebno u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje prava, koja su ovim zakonom propisana.
- 2) Članom 2. zakona uklanja se eventualna diskriminacija u jednakom postupanju u odnosu prema muškarcima i ženama.
- 3) Članom 3. ističe se da je zaštita osoba sa invaliditetom, kao dio socijalne zaštite, Ustavom određena kao zajednička nadležnost Federacije i kantona.
- 4) Članom 4. predloženog teksta ostavlja se mogućnost da kantoni u skladu sa svojim nadležnostima i raspoloživim sredstvima utvrde i druga prava, koja će biti u funkciji unapređenja položaja osoba sa invaliditetom.
- 5) Članom 5. je utvrđena međusobna saradnja organa vlasti svih nivoa sa reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom. Finansiranje istih na federalnom nivou je regulisano odredbama Zakona o organizacijama OSI i CŽR i reprezentativnim organizacijama OSI i CŽR.
- 6) Članom 6. utvrđena je obaveza primjene važećeg Zakona o upravnom postupku u Federaciji BiH, izuzev kada su u pitanju posebne odredbe ovog zakona, a kojima je provođenje određenih radnji u postupku drugačije uređeno.
- 7) i 8) Članom 7. i 8. su određeni zakonski uslovi za korištenjem prava, odnosno postojanje oštećenja organizma u visini od 90 % i 100 % kod osobe sa invaliditetom, da je osoba državljanin države BiH, te da ima prijavljeno prebivalište na području Federacije BiH.
UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom je utvrđeno: „Osobe sa invaliditetom su one osobe, koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno učešće u društvu na ravnopravnoj osnovi sa drugima“. Shodno navedenoj odredbi Konvencije, zaštita se pruža upravo ovim osobama sa invaliditetom (90 % i 100 %), jer je njihova komunikacija sa okolinom trajno smanjena ili onemogućena, upravo zbog utvrđenog stepena i težine invaliditeta.
UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom i Opcionim protokolom, nije određena, odnosno, nije nametnuta određena kategorizacija osoba sa invaliditetom za države potpisnice, odnosno koji procenat oštećenja organizma treba da postoji kod osobe sa invaliditetom, da bi koristila raspoloživa prava.
Osobe sa „neratnim invaliditetom“, sa stepenom oštećenja organizma 90 % i 100 % ne mogu funkcionisati kao osobe bez invaliditeta, same ne mogu zadovoljavati svoje osnovne životne potrebe (lice se ne može samostalno oblačiti, svlačiti, samostalno se kretati u stanu i izvan stana, održavati ličnu

higijenu, obavljati druge fiziološke potrebe, ne mogu se samostalno kretati izvan stana radi nabavke osnovnih životnih potrepština i koristiti zdravstvenu zaštitu), te im se ove novčane naknade isplaćuju isključivo kao naknada za izjednačavanje mogućnosti u pogledu njihovog funkcionisanja u društvu, zajedno sa zdravim osobama.

Evropski sud za ljudska prava je već razmatrao predmete različitosti zaštite i visine novčanih naknada osoba sa invaliditetom, u zavisnosti od visine utvrđenog stepena oštećenja organizma, uzroku invaliditeta, različitosti visine materijalnih naknada, te zaključio slijedeće:

„Država ima slobodno polje procjene u pogledu opštih pitanja ekonomske i socijalne politike, što uključuje i pitanje kako najbolje regulisati prava socijalnog osiguranja za osobe sa invaliditetom, te osigurati novčana sredstva za njihovu isplatu. Uvažavajući stavove presude Evropskog suda za ljudska prava, predloženim tekstom ovog zakona se i dalje pruža materijalna podrška licima sa najtežim stepenom oštećenja organizma u visini od 90 % i 100 %, dok ostale osobe sa invaliditetom, sa utvrđenim stepenom oštećenja organizma ispod 90 % mogu koristiti druga prava, utvrđena drugim federalnim, kantonalnim i drugim propisima, ili se zapošljavati na tržištu rada pod općim ili posebnim uslovima.

Napominjemo još jednom da je prema međunarodnim dokumentima stvar ocjene države kako će urediti pitanja naknada za osobe sa invaliditetom u skladu sa svojim mogućnostima, da li će ispostaviti bilo koji oblik sistema socijalnog osiguranja ili ne, a što uključuje i izbor vrste i iznosa naknada koje će pružiti što je ukorijenjeno u načelu solidarnosti, a ne odgovornosti, koje bi podrazumijevalo pojam pune isplate za pretrpljenu štetu, što je nešto sasvim drugačije, od ideje pružanja socijalne pomoći onima kojima je pomoć zaista potrebna.

- 9) Članom 9. posebno je predviđena zabrana diskriminacije po bilo kojem osnovu, te obaveza poštovanja rodne jednakosti.
- 10) Članom 10. se razrađuju jedinstvena načela, odnosno okvirno uređuju pitanja iz svih oblasti od značaja za osobe sa invaliditetom, koja trebaju biti uređena i drugim zakonima, kojima se ta pitanja uređuju za zdrave osobe. Tekstom ovog zakona se uređuju samo pitanja, koja se odnose na pružanje materijalne podrške osobama sa najtežim stepenom invaliditeta, zbog utvrđenog zdravstvenog oštećenja organizma.
- 11) Članom 11. se okvirno uređuju prava koja mogu koristiti osobe sa invaliditetom po odredbama ovog zakona i druga prava koja mogu koristiti po propisima o socijalnoj zaštiti, zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i zapošljavanju. Usvojena je primjedba u pogledu uspostave ostvarivanja mogućnosti korištenja prava na personalnog asistenta, a obzirom da je socijalna zaštita stvar podijeljene nadležnosti između Federacije i kantona, zakonski i provedbeni propisi će se donijeti na kantonalnom nivou.

12, 13, 14 i 15) Navedenim članovima uređuje se definicija osobe sa invaliditetom, definicija i vrste invaliditeta, vrste invaliditeta, te stanje koje je posljedica fiziološkog starenja organizma, koje nije invaliditet.

16, 17, 18, 19, 20, 21) Navedenim članovima se uređuju prava koja se obezbjeđuju za osobe sa invaliditetom, odnosno pravo na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, uslovi za njihovim ostvarivanjem, način obračuna visine naknada za ta prava, isključenje od korištenja i druga pitanja za ostvarivanje tih prava.

22, 23) Istim su predviđene i obrađene situacije krivične odgovornosti osobe sa invaliditetom, te uticaj sudskog postupka i presuda na ostvarivanje i dalje korištenje novčanih naknada i ostvarivanje prava po odredbama ovog zakona.

24, 25) Navedenim članovima je utvrđeno formiranje osnovice na osnovu koje se vrši obračun mjesečnih novčanih naknada, te njeno usklađivanje. Od 2009. godine je osnovica bila fiksna i iznosila je 274.40 KM, bez mogućnosti mijenjanja i usklađivanja. Izmjenama zakona iz 2023. godine, koje su usvojene na Parlamentu, bez proslijeđivanja Vladi Federacije BiH na saglasnost i drugim tijelima na mišljenje (Federalno ministarstvo pravde, Federalno ministarstvo finansija; Ured Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Evropske unije). Ista se vezuje za najnižu plaću u Federaciji BiH, te se usklađuje sa rastom najniže plaće.

Na svojoj 20. sjednici, koja je održana dana 15.11.2023. godine Vlada Federacije BiH je usvojila Zaključak V. broj: 1668/2023. Istim je zaduženo Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Federalno ministarstvo finansija, da u međusobnim konsultacijama pristupe pripremi izmjena zakonskih rješenja, kojima su utvrđena prava pojedinih kategorija na osnovu kojih se vrši isplata naknada bazirana na minimalnoj ili prosječnoj plaći, kako bi te izmjene pratile set zakona o fiskalnoj reformi. Prilikom davanja mišljenja na predloženi tekst Nacrta koji je bio u javnoj raspravi, u kojem je predviđeno da se osnovica za obračun novčanih naknada i dalje vezuje za najnižu plaću u Federaciji BiH, koje rješenje je trenutno na pravnoj snazi, Federalno ministarstvo finansija je dalo primjedbu na način obračuna novčanih naknada po osnovu koeficijenta, koji se u procentu vezuje za najnižu plaću u Federaciji BiH, imajući u vidu pri tome eventualni porast najniže plaće i kontinuirani rast broja osoba koje se uvode u pravo.

Konkretna primjedba ovog organa je „Mišljenja smo da nije adekvatna formulacija da se osnovica za obračun visine mjesečnih novčanih naknada po predmetnom Zakonu, izračunava na osnovu najniže plaće zbog mogućeg značajnog povećanja iznosa najniže plaće, u setu planiranih novih fiskalnih zakona u narednom periodu, te sugerišemo da se ovaj iznos definiše na drugačiji način (npr. umnožak određenog koeficijenta i prosječne mjesečne neto plaće iz prethodne godine ili da se utvrdi fiksna osnovica uz množenje sa odgovarajućim koeficijentom).

Usvajanje Zakona u predloženom tekstu ima direktan fiskalni uticaj na budžet FBiH, te je stoga potrebno ograničenje neprimjerenog rasta naknada za navedene kategorije“.

Iz navedenih razloga u ovom tekstu, nakon javne rasprave izmijenjeni su ovi članovi 24. i 25. u smislu da se utvrđuje fiksna osnovica u iznosu od 495,20 KM što je i prijedlog Federalnog ministarstva finansija, te je izmijenjen i način njenog usklađivanja. (Ova visina osnovice je utvrđena nakon njenog usklađivanja sa rastom najniže plaće za 2024. godinu)

Ovakav način izračuna osnovice i njenog usklađivanja je predviđen odredbama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH“ br. 33/04, 56/05, 70/07, 9/10, 90/17 i 29/22), čije odredbe se primjenjuju i na kategoriju civilnih žrtava rata prilikom utvrđivanja visine novčanih naknada za prava predviđena Zakonom o civilnim žrtvama rata. Smatramo da za sve osobe sa invaliditetom, odnosno i „neratne invalide“ treba biti utvrđen takav način obračuna i usklađivanja, prioritarno zbog zaštite budžetskih sredstava, a nadalje primjene istih instrumenata, kako se ne bi mogao zloupotrebjavati institut diskriminacije.

26) Članom 26. je po prvi put utvrđena svrha davanje materijalnih naknada osobama sa invaliditetom. Ovim se na određeni način zadovoljavaju obaveze po UN konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom, u smislu da se država opredijelila pružiti zaštitu najugroženijim kategorijama, radi izjednačavanja mogućnosti.

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35) Navedenim članovima se uređuju nadležnosti prvostepenih i drugostepenih organa, postupak za ostvarivanjem prava, jedinstveni institucionalni model pribavljanja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta za medicinsko vještačenje.

Institut za medicinsko vještačenje je po prvi puta sačinio, usvojio i primjenjuje Pravilnik o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i Listu invaliditeta, koja je njegov sastavni dio. Isti će poštovati načela sadržana u UN Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom, a bazirat će se na dijelovima Liste svjetske zdravstvene organizacije (MKF), kojima se isključivo tretira invaliditet, urođeni i stečeni, nakon završenog liječenja, a primjenjivat će se jedinstveno prilikom donošenja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja za sve kategorije osoba sa invaliditetom. Donošenjem ovog Pravilnika i Liste, se postupilo po preporukama Komiteta za prava lica sa invaliditetom iz dokumenta Zaključna razmatranja o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine, kojim je preporučeno da država potpisnica izradi i primjeni usklađene kriterije i postupke ocjenjivanja procenta invalidnosti za sve osobe sa invaliditetom, bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta. Novodoneseni akti Instituta za medicinsko vještačenje, su osnov za sačinjavanje ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta, za osobe sa invaliditetom „neratni invalidi“ po ovom zakonu.

Kao novina, nakon obavljene javne rasprave, a na osnovu nadležnosti obrađivača propisa koje proističu iz člana 29. Zakona o osnivanju Instituta, bliže je uređena sadržina ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja. Naime, stepen oštećenja organizma se utvrđuje po unutarnjim aktima Instituta, dok se pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak utvrđuje na osnovu odredaba ovog Zakona, opisno. Predviđeno je da nalaz Instituta mora sadržavati opis potreba podnosioca zahtjeva, odnosno koje osnovne potrebe ne može zadovoljiti,

odnosno ne može potpuno zadovoljiti bez pomoći drugog lica, kako bi mu se utvrdila potreba za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica I ili II grupe i ortopedski dodatak.

36, 37, 38, 39, 40) U cilju jednoobrazne primjene unutarnjih akata Instituta predviđa se postupak verifikacije zakonitosti korištenja prava. Do donošenja Jedinственe liste invaliditeta („Službene novine FBiH“, broj: 63/21) ocjena korisnika po odredbama ovog zakona se vršila po različitim unutarnjim aktima Instituta, zbog čega se ovom organu prigovaralo na diskriminirajući položaj među korisnicima prava (ocjene prema Privremenoj listi invaliditeta iz 2009. godine; ocjene prema Listi invaliditeta iz 2010. godine). Iz navedenih razloga, a postupajući po prvi put po Preporukama Komiteta, donesena je Jedinственa lista invaliditeta koja se primjenjuje na sve osobe sa invaliditetom bez obzira na uzrok njegovog nastanka, te se kod svih korisnika prava po ovom unutarnjem aktu Instituta treba utvrditi potreba za dodatkom za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, po jedinstvenom pristupu invaliditetu i jedinstvenim pravilima ocjene.

Nadalje, kroz postupak verifikacije bi se trebalo po prvi put utvrditi oznaka šifre invaliditeta po vrsti invaliditeta, kako je to predviđeno odredbama ovog zakona, sve u cilju potpunih informacija o broju osoba sa invaliditetom po vrstama invaliditeta, te eventualnom donošenju posebnih propisa za svaku grupu, kojima će se zadovoljiti njihove potrebe, jer svaka specifična grupa ima potrebu za posebnim pristupima njihovim potrebama, te boljem ciljanju novčanih sredstava.

41, 42, 43) Obrađene su posebne odredbe, koje su bile na identičan način sadržane u osnovnom propisu.

44) Navedenim članom se reguliše pitanje povrata neosnovano isplaćenih sredstava nakon smrti korisnika prava, neosnovano isplaćenih sredstava nakon nastanka nekog drugog razloga koji utiče na njihovo dalje korištenje, a isplata novčanih naknada je vršena za periode koji nisu pokriveni rješenjem organa uprave.

Donesenim podzakonskim aktima su preciznije uređeni i opisani načini i pravne radnje, koje Ministarstvo preduzima u cilju povrata neosnovano isplaćenih sredstava.

45) Članom 45. je propisano vođenje evidencija kroz informatički sistem podataka svih osoba sa neratnim invaliditetom, kako na nivou prvostepenog tako i na nivou drugostepenog organa, na području Federacije BiH. Vlasnik ove baze podataka je Federacija Bosne i Hercegovine.

46, 47, 48) Obrađen institut nadzora, upravnog i inspeksijskog, te donošenje nedostajućih provedbenih akata za praktičnu primjenu ovog zakona.

49, 50, 51, 52, 53, 54) Prelaznim odredbama je formulisan način provođenja Prijedloga zakona. Izmjene zakona iz 2023. godine su provedene na način da je za cca. 45000 korisnika po odredbama trenutno važećeg zakona, izvršena korekcija isplata kroz informatičku bazu podataka počev od 01.04.2023. godine, a za sve druge podnosiocе zahtjeva se primjenjuju odredbe izmijenjenog zakona.

Tek Prijedlogom ovog zakona je određeno da se neće donositi nova rješenja ukoliko dodje do izmjene novčanog iznosa, vodeći računa o kapacitiranosti prvostepenih i drugostepenih organa, te također onemogućavajući pokretanje sudskih postupaka radi uskladjivanja iznosa sa pravomoćnog rješenja i iznosa koji se isplaćuje na bankovni račun u slučaju povećanja ili smanjivanja osnovice.

V - PROCES KONSULTACIJA I OBRAZLOŽENJE PRIMJEDBI NADLEŽNIH ORGANA

Postupajući po zaduženju Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike organizovalo je i provelo javnu raspravu u skladu sa procedurama predviđenim u Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, za donošenje zakona iz zajedničke nadležnosti kantona i federalne vlasti, u trajanju od 90 dana.

U smislu navedenog, Nacrt zakona je objavljen na web stranici Federalnog ministarstva rada i socijalne politike i stavljen u javnu raspravu u periodu od 12.04-12.07.2023. godine.

Pisani dopis obavještenja o otvaranju javne rasprave upućen je kantonalnim skupštinama svih kantona, kantonalnim ministarstvima (Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona; Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-Dobojskog kantona; Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-Podrinjskog kantona; Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona; Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Hercegovačko-Neretvanskog kantona; Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Zapadno-Hercegovačkog kantona; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10).

Prijedlog zakona je dostavljen i udruženjima osoba sa invaliditetom (Savez distrofičara Federacije BiH, Savez invalida rada Federacije BiH, Udruženju oboljelih od Morbus crohn-a, Savezu udruženja oboljelih od poliomyelitisa i povrede mozga i kičmene moždine, Savez udruženja osoba sa cerebralnom paralizom, Savezu paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije BiH, Savez udruženja oboljelih od Multiple skleroze, Savezu slijepih Federacije BiH, Savezu organizacija osoba sa intelektualnim poteškoćama Federacije BiH, Savezu slijepih HB Mostar, Udruženju život sa Down sindromom i Uniji Osoba sa invaliditetom).

Kao rezultat javne rasprave zaprimljeni su komentari, primjedbe, sugestije, prijedlozi i mišljenja, kako institucija tako i udruženja koja okupljaju i zastupaju interese ove populacije osoba sa invaliditetom.

Dostavljena mišljenja, primjedbe i prijedlozi su nakon razmatranja uvršteni u Obrazac objedinjenih komentara, prijedloga i sugestija na predloženi propis, koji je sastavni dio materijala, koji će se dostaviti uz Prijedlog zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Članovi teksta na koje su date primjedbe :

Član 2.; Član 3.; Član 4.; Član 5.; Član 7.; Član 8.; Član 10.; Član 11.; Član 12.; Član 13.; Član 14.; Član 15.; Član 18.; Član 19.; Član 20.; Član 21.; Član 22.; Član 23.; Član 24.; Član 27.; Član 28.; Član 31.; Član 32.; Član 33.; Član 37.; i Član 41.

Primjedbe koje su usvojene u cjelosti ili djelimično uz obrazloženje čine sastavni dio Tabele obrasca objedinjenih komentara. Iste se odnose na popravke predloženog teksta.

Krucijalne primjedbe, koje bi mijenjale koncept cijelog zakona, a koje nisu prihvaćene su:

Utvrđivanje osnovice u visini od 50% prosječne plate u Federaciji Bosne i Hercegovine, koja bi se usklađivala sa izmjenama visine prosječne plaće prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku.

Primjedba nije usvojena. Pri određivanju osnovice, koja je osnov za obračun visine novčanih naknada, obrađivač se rukovodio stavom Evropskog suda u smislu da sama država, potpisnica UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom može odrediti kome će pružiti pomoć i u kom obimu, zavisno od svojih finansijskih mogućnosti.

Određivanje osnovice na predloženi način, obzirom na broj osoba koji imaju novčane naknade (CŽR, RVI, socijalna davanja, neratni invalidi) bi dovela u pitanje funkcionisanje države odnosno stabilnost budžeta.

Nije prihvaćena niti primjedba o ponovnom uvođenju u pravo osoba sa invaliditetom sa oštećenjem organizma u visini od 60%, 70% i 80%, niti predložena izmjena postotaka izračuna visine naknada za pojedina prava: Lična invalidnina I grupe 50% osnovice, II grupe 40% od osnovice, III grupe 30% od osnovice, IV grupe 20% od osnovice, V grupe 10% od osnovice iz slijedećih razloga:

Postojanje Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da nema diskriminacije, ukoliko osobe sa nižim stepenom oštećenja organizma nisu obuhvaćene zakonskom zaštitom, te ako primaju novčane naknade za ista prava manje u odnosu na druge kategorije osoba sa invaliditetom;

Ustavni sud BiH je donio Odluku o dopustivosti i meritumu u pogledu ocjene ustavnosti odredbe zakona koja štiti i omogućava materijalna davanja samo osobama sa invaliditetom kod kojih je utvrđeno oštećenje organizma u visini od 90% i 100%, a ne štiti i osobe sa invaliditetom sa oštećenjem organizma ispod 90%. Utvrđeno je da je ovakva odredba u skladu sa članom II/4 Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom 1. Protokola Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluka je rezultat pokrenutog postupka ocjene ustavnosti navedenog člana, kako bi se okončao veliki broj pokrenutih parničnih postupaka pred općinskim sudom u Sarajevu. Postupke su pokrenule osobe sa invaliditetom, koje su 2009. godine izvedene iz prava (oštećenje organizma u visini od 60%, 70% i 80%) jer im je izmjenom zakona iz 2009. godine, dalja materijalna podrška uskraćena.

Osnov njihove tužbe, po njihovom mišljenju, se zasniva na diskriminaciji, jer su kao osobe sa neratnim invaliditetom diskriminisane u odnosu na CŽR kod kojih su zaštićene osobe kod kojih je utvrđeno oštećenje organizma od 60% do 100%, te u odnosu na RVI kod kojih su zaštićene osobe sa oštećenjem organizma u procentu od 20% do 100%.

Materijalne naknade prema Zakonu o pravima boraca i članova njihovih porodica predstavljaju između ostalog ratne reparacije, odštete i zasluge koju su ove osobe imale u odbrani države.

Kod civilnih žrtava rata (a to je predviđeno i novim Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata) materijalne naknade za CŽR kod kojih je utvrđeno oštećenje organizma u visini od 60%, 70% i 80% predstavljaju reparaciju za uskraćenu zaštitu od strane države zbog invaliditeta koji su zadobile tokom rata i uslijed ratnih aktivnosti kao civili, kada je država imala pozitivnu obavezu zaštititi ih.

Materijalne naknade za CŽR kod kojih je utvrđeno oštećenje organizma u visini od 90% i 100% predstavljaju materijalne naknade dijelom zbog reparacije, a dijelom za izjednačavanje mogućnosti, kako bi sa zdravim osobama mogle ravnopravno učestvovati u svim segmentima društva.

Materijalne naknade za osobe sa neratnim invaliditetom, kod kojih je utvrđeno oštećenje organizma u visini od 90% i 100% su isključivo naknade za izjednačavanje mogućnosti, odnosno namjera države da zaštiti osobe sa najtežim stepenom oštećenja organizma.

U konkretnoj situaciji država ima slobodno polje procjene u pogledu opštih pitanja ekonomske i socijalne politike, što uključuje i pitanje kako najbolje regulisati prava socijalnog osiguranja za osobe s invaliditetom (OSI i CŽR), te osigurati sredstva za isplatu invalidnina, a što je i u skladu sa stajalištima Evropskog suda iz presude *Popović i drugi protiv Srbije*.

-Postojanje presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Popović i drugi protiv Srbije*, čije navode je u svom predmetu usvojio i Ustavni sud BiH, odnosno da nema diskriminacije;

-Mogućnost korištenja svih drugih prava po propisima o socijalnoj zaštiti, zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju, zdravstvenom osiguranju, koje osobe sa invaliditetom od 60% - 90% mogu koristiti;

-Narušavanje usvojenog koncepta države da štiti najugroženije kategorije osoba sa invaliditetom, jer bi se na taj način pojavio veliki broj osoba čije funkcionisanje nije zavisno od pomoći države;

-Pogodovanje tendenciji da ove osobe koriste institut pomoći i ne teže zapošljavanju i socijalnom uključivanju;

-Onemogućavanje popravljavanja demografske strukture, u smislu zadržavanja mladih na ovim prostorima kroz zapošljavanje i povećanje plaća, jer se sa ograničenim finansijskim mogućnostima države ne mogu isfinansirati sve potrebe svih, po svim pitanjima i nivoima.

-Od istog predlagača istaknuta je primjedba da se osnovica u tekstu Nacrta ponovno izmijeni u smislu da se u procentu vezuje za prosječnu plaću u Federaciji BiH i da se sa njom usklađuje, po mišljenju ovog organa se ne bi trebala uvažiti iz slijedećih razloga:

-U tom slučaju bi trebalo osigurati na godišnjem nivou dodatnih cca. 500.000.000,00 KM u federalnom budžetu za isplatu novčanih naknada za priznata prava.

-Tendencija da se primanja ovih osoba vezuju za prosječnu plaću je socijalno nepravedna, prije svega prema penzionerima koji su cijeli svoj životni vijek radili i plaćali svoje osiguranje, a primaju manje naknade;

PRIBAVLJANJE MIŠLJENJA

Kao dio obavezne procedure izrade zakona i drugih propisa Federacije Bosne i Hercegovine, a u skladu sa članom 27. Poslovnika o radu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine sačinjeni tekst Nacrta zakona se dostavlja na pribavljanje mišljenja nadležnim organima: Federalnom ministarstvu finansija; Uredu za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Evropske unije i Federalnom ministarstvu pravde.

Posebno napominjemo da Federalno ministarstvo finansija prilikom davanja svog mišljenja na predloženi tekst Nacrta zakona, ima u vidu da je cijena koštanja ovog zakona trebala biti utvrđena prilikom usvajanja izmjenom od 08.03.2023. godine, koje su provedene i za 2023. godinu koštaju 220.000.000,00 KM, po trenutno važećoj osnovici.

Jedini dodatni trošak je trošak provedbe verifikacije u gore naznačenom iznosu, te ga smatramo opravdanim, zbog dobrobiti koja se očekuje njenom provedbom.

MIŠLJENJE UREDA ZA ZAKONODAVSTVO I USKLAĐENOST SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

Svojim aktima broj: 01-02-02/1-31-950-3/23 od 14.12.2023. godine, 01-02-02/1-31-950-4/23 od 22.12.2023. godine i 01-02-02/3-31-1070/23 od 21.12.2023. godine, je dao pozitivno mišljenje na dostavljeni tekst Nacrta. U dostavljenim aktima su iznesene primjedbe u pogledu nomotehničkih pojedinosti, koje su ugrađene u predmetni tekst, te primjedbe u dostavljenom Obrascu A1-Obrazac za provođenje skraćene procjene utjecaja propisa, koji je korigiran u skladu sa datim primjedbama.

MIŠLJENJE FEDERALNOG MINISTARSTVA PRAVDE

Svojim aktom broj: 03-02-6-4180/23 od 20.12.2023. godine, ovaj organ je dao pozitivno mišljenje na dostavljeni tekst Nacrta, uz jednu primjedbu koja je ugrađena u predloženi tekst.

MIŠLJENJE FEDERALNOG MINISTARSTVA FINANSIJA

Svojim aktom broj: 06-02-4-9096/23 od 20.12.2023. godine Federalno ministarstvo finansija je imalo primjedbe na prijedlog člana 24. i 25. teksta Nacrta. Istaknuto je da nije adekvatna formulacija određenja osnovice koja se vezuje uz najnižu plaću u Federaciji BiH, vodeći računa o finansijskim sredstvima i potencijalno novom broju korisnika, što bi za posljedicu imalo direktan utjecaj na federalni budžet i isto nije u skladu sa setom planiranih novih fiskalnih zakona u narednom periodu.

Stoga je ovaj organ, kao obrađivač ovog propisa ponudio rješenje i fiksirao osnovicu koja je osnov izračuna novčanih naknada za osobe sa invaliditetom, u skladu sa dostavljenim mišljenjem Federalnog ministarstva finansija.

VI - FINANSIJSKE IMPLIKACIJE PREDLOŽENIH IZMJENA

Provođenje ovog zakona zahtjeva dodatna finansijska izdvajanja iz federalnog budžeta.

Napominjemo da su Izmjene Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom donesene 2023. godine u Parlamentu Federacije BiH, na zahtjev poslanika po skraćenom postupku, a da na zakon Vlada FBiH nije davala saglasnost, niti se tekst izmjena dostavljao nadležnim tijelima na mišljenje, odnosno Federalnom ministarstvu pravde, Federalnom ministarstvu finansija, te Uredu za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Evropske unije.

Izmjene zakona od 08.03.2023. godine su već provedene, sa usvojenom osnovicom koja se vezuje za iznos najniže plaće u Federaciji BiH (Pri usvajanju teksta izmjena, nije se vršio obračun ukupne cijene koštanja zakona).

PROJEKCIJA PROVOĐENJA ZAKONA U TOKU 2023. GODINE

Za ove namjene u budžetu za 2023. godinu su osigurana novčana sredstva u visini od 160.000.000,00 KM.

U toku provođenja izmjena, primjećen je enormno povećani broj podnositelja zahtjeva od 01.04.2023. godine, te kako bi ovaj organ mogao ispuniti svoje nametnute zakonske obaveze, zahtjevom je traženo dodatnih 67.000.000,00 KM za tekuću godinu, što je i osigurano usvajanjem rebalansa budžeta.

Cijena koštanja provedbe ovog zakona u toku 2023. godine iznosi 219.037.278,40 KM za 47 059 korisnika.

PROJEKCIJA KOŠTANJA ZAKONA ZA 2024. GODINU

-Osnovica, koja se vezuje za najnižu plaću u Federaciji BiH u toku 2023. godine je 476,80, KM (80% visine najniže plaće u Federaciji BiH).

-Lična invalidnina I i II grupe po novoj osnovici, uz preuzeti procenat od osnovice za obračun iz prethodnog zakona u visini od 40 % od osnovice za prvu grupu lične invalidnine i 30 % od osnovice za drugu grupu iznosi 190,72 KM i 143,04 KM.

-Dodatak za njegu i pomoć I i II grupe po novoj osnovici uz preuzeti procenat od osnovice za obračun iz prethodnog zakona i to 100 % za prvu grupu i 50 % od osnovice za drugu grupu iznosi 476,80 KM i 238,40 KM.

-Ortopedski dodatak po novoj osnovici uz preuzeti procenat od osnovice za obračun iz prethodnog zakona u visini od 7% iznosi 33.38 KM.

Prosječan iznos novčanih naknada po izmijenjenom zakonu i usvojenoj osnovici iznosi 446,42 KM.

U ovom predloženom tekstu utvrđuje se visina osnovice fiksno i iznosi 495,20 KM.

Najniža plaća za 2024. godinu 619,00 KM

Osnovica je 80 % najniže cijene rada i iznosi **495,20 KM**

Izračuni visine novčanih naknada u skladu sa izmjenom najniže plaće za 2024. godinu:

Lična invalidnina I grupe 40 % od osnovice - 198,08 KM
Lična invalidnina II grupe 30 % od osnovice - 148,56 KM

Dodatak za njegu i pomoć I grupe 100 % od osnovice 495,20 KM

Dodatak za njegu i pomoć od drugog lica II grupe 50 % osnovice 247,60 KM

Ortopedski dodatak 7 % od 34,66 KM

Što je sve povećanje za cca 4% u odnosu na 2023. godinu.

Broj korisnika sa 31.12.2023. godine je iznosio 47 059 korisnika. Novčani iznos za isplatu ovog broja postojećih korisnika je iznosio 20.810.000,00 KM na mjesečnom nivou. Računajući uvećanje osnovice za 2024. godinu za postojeće korisnike treba osigurati dodatnih 850.000,00 KM na mjesečnom nivou, odnosno na mjesečnom nivou ukupno 21.660.000,00 KM x12 mjeseci što iznosi **259.920.000,00 KM** samo za postojeće korisnike koji su uvedeni u pravo zaključno sa 31.12.2023. godine.

Za 2023. godinu u pravo je uvedeno cca 4000 novih korisnika (razlika 2022. kada je bilo 43 978 korisnika).

Očekujući sličan priliv korisnika u toku 2024. godine sa uvećanjem osnovice za 2024. godinu (prosjeak mjesečnih primanja je 464,00 KM) x 4000 x 12 mjeseci iznosi cca. dodatnih **22.300,000,00 KM** za nove korisnike.

Ukupna cijena koštanja zakona za 2024. godinu za postojeće i nove korisnike je **282.220.000,00 KM** (u ova sredstva nisu se mogla uračunati umrla lica u toku 2024. godine koja se skidaju sa isplate sa danom smrti).

Cijena koštanja verifikacije

14403 korisnika ostvaruju pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica I grupe.

20784 korisnika ostvaruju pravo na dodatak za njegu i pomoć II grupe.

Ukupno 35 187 korisnika bi podlijegali postupku verifikacije.

Prosječna cijena verifikacije po jednom korisniku bi iznosila cca. 120 KM (neposredan pregled u Institutu ili kućna posjeta).

Za predviđene korisnike to bi iznosilo ukupno 4.222.440,00 KM (ukoliko se Sporazumom sa Institutom za medicinsko vještačenje, obzirom na broj korisnika ne postigne dogovor o drugoj cijeni koja je manja).